

Svar på skriftligt spørgsmål om lika rätt till försörjningshjälp för alla barn vars föräldrar dött

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 148/2017 rd undertecknat av riksdagsledamot Aila Paloniemi/cent:

Vad ämnar regeringen göra för att alla barn vars föräldrar dött ska få lika rätt till försörjningshjälp antingen i form av barnpension eller i form av underhållsstöd, oberoende av var den avlidna föräldern har bott eller arbetat?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Social- och hälsovårdsministeriet kan inte ta ställning till behandlingen av ett enskilt ärende, men på allmän nivå kan det observeras omständigheter som sammanfogas den sociala tryggheten över statsgränserna. Alla situationer har ändå granskat med beaktande av enskilda förhållanden. Det är till exempel relevant om det är fråga om en situation mellan EU:s medlemsstater eller i ett land utanför EU-området.

Fri rörlighet för arbetstagare är en grundläggande rättighet som garanteras för alla medborgare inom Europeiska unionen genom grundfördraget. Artikel 45 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) innefattar en princip enligt vilken arbetskraften ska kunna röra sig fritt från en medlemsstat till en annan. Enligt artikel 48 i EUF-fördraget ska EU ha ett system utifrån vilket försäkringsperioder som är sinsemellan sammanträffande i olika länder vid behov beaktas även i andra länder och förmåner betalas från ett land till ett annat. Denna bestämmelse utgör en rättslig grund för EU:s förordningar om social trygghet.

Europeiska unionens förordningar om social trygghet 883/2004 (nedan förordningen om sam-ordning av de sociala trygghetssystemen) och 987/2009 (nedan tillämpningsförordningen) utgör tillsammans en rättslig helhet om samordning av de sociala trygghetssystemen i de olika länderna, som kompletterar varandra. Bestämmelserna i EU:s förordningar om social trygghet åsidosätter sådana bestämmelser i nationella lagar som står i strid med dem. EU-förordningarna är direkt tillämpliga i medlemsstaterna och har företräde framför den nationella lagstiftningen samt direkt rättsverkan. EU-förordningarna har därför inte införts i Finland genom en särskild lag, utan de tillämpas som sådana.

När arbetstagare, självständiga yrkesutövare eller personer som inte förvärvsarbetar rör sig inom EU-området, omfattas de av lagstiftningen om social trygghet i endast en stat. Vanligen är staten den stat där personen arbetar. Socialförsäkringsavgifterna betalas enbart till denna medlemsstat, och förmåner beviljas och bekostas med stöd av lagstiftningen i denna stat. Personer som inte förvärvsarbetar omfattas i regel av bosättningslandets lagstiftning. Personer som omfattas av EU-förordningarna om social trygghet ska ha samma förmåner och skyldigheter enligt medlemsstatens lagstiftning som medlemsstatens medborgare. När det gäller tolkning av förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen är det bra att beakta att de rättigheter som föreligger utifrån förordningen är lika för medborgarna i alla medlemsstater. Därför har finländarna samma rättigheter att få förmåner i andra medlemsstater som personer som kommer till Finland från andra medlemsstater. De sociala trygghetssystemen och kriterierna för beviljande av enskilda förmåner varierar dock i olika länder. Vid tillämpning av förordningen är det inte

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 148/2017 rd

relevant om en person slutligen får den förmån som denne har ansökt om, utan om personen kan anses omfattas av den sociala tryggheten i ett visst land. Exempelvis en person som bor och arbetar utomlands kan inte anses bli ojämnt bemött om personen utifrån samordningsförordningen inte anses omfattas av den sociala tryggheten i Finland. På motsvarande sätt kan en ansökan om förmån för en person som bor och arbetar i Finland avslås i en annan EU-medlemsstat. Bestämmelserna i EU:s förordningar om social trygghet tillämpas på familjepensioner om förmånslåtare har varit försäkrad i två eller flera EU-länder. Förmånslåtarens bosättningsland har ingen betydelse. Vid utbetalning av pension är det därför bland annat relevant i vilket land förmånslåtarens pensionsavgifter och skatter med vilka förmånslåtarens pension bekostas har betalats. I en situation som avses i spørgsmålet är det därmed inte enbart fråga om tolkning av en nationell lag.

Spørsmålet lyfter också fram underhållsstödet om vilket bestämmelser finns i lagen om underhållsstöd. Syftet med underhållsstödet är att trygga rätten till tillräckligt underhåll för minderåriga barn när båda föräldrarna inte deltar i barnets underhåll. Betalningen av underhållsstödet upphör när den underhållsskyldige dör. Betalningen av underhållsstödet utgår från principen att barnet har en underhållsskyldighet som är vid liv och som försummar sin underhållsskyldighet. Underhållsstödet är med andra ord inte avsett för att kompensera behovet av uppehälle till följd av den underhållsskyldiges dödsfall. Sådant behov tillgodoses enbart via familjepensionssystemet.

Utgångspunkten är att en person, med stöd av nationella bestämmelser och EU-bestämmelser, har rätt till förmåner i det land vars sociala trygghet personen omfattas av. Om Finland beslutade att betala en förmån även i situationer där ett land som egentligen ansvarar för ordnandet av den sociala tryggheten inte enligt sina egna kriterier betalar förmånen, skulle detta leda till mycket svåra tolkningssituationer, en oändamålsenlig klientstyrning och en sådan obalans mellan finansieringen och betalningen av förmåner som leder till ett ekonomiskt ohållbart resultat.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 148/2017 rd

Social- och hälsovårdsministeriet genomför regeringens spetsprojekt som utreder hur den bostättningsbaserade sociala tryggheten ska riktas i internationella situationer. Arbetsgruppens mandatperiod upphör våren 2018. Gruppens syfte är att planera de ändringar som behövs i den nationella lagstiftningen för att betalningen av förmåner vid inflyttning och utflyttning ska riktas på ett ändamålsenligt sätt.

Helsingfors 29.4.2017

Social- och hälsovårdsminister Pirkko Mattila